

Zaščitite se pred klopi

VEČER

Klopni meningoencefalitis (KME) lahko pusti resne posledice za vse življenje. Kljub visoki obolevnosti je s cepljenjem pri nas še vedno zaščiteneh premalo ljudi

Ko vabi sonce, se je seveda težko upreti. Travniki, gozdovi, parki, vrt pred domačo hišo ...

Kaj bi naštevali, narava vabi v svoj objem in sprostitev na prostem še kako prija. Toda pozor: s toplejšim vremenom postanejo bolj aktivni tudi klopi, ki prenašajo klopni meningoencefalitist (KME), virusno obolenje osrednjega živčevja. To se prenaša z vbodom okuženega klopa in običajno poteka v dveh fazah. Prvo fazo, ki se običajno začne od sedem do štirinajst dni po vbodu klopa, spremljajo utrujenost, slabo počutje, bolečine v mišicah, vročina in glavobol. Pri večini bolnikov po nekaj dneh do treh tednih sledi druga faza bolezni z visoko temperaturo, močnim glavobolom, slabostjo in bruhanjem, nastopi lahko celo nezavest ali smrt. Bolezen

lahko pusti trajne posledice, kot so glavoboli, zmanjšana sposobnost koncentracije in ohromitve.

Posledice, ki jih lahko povzroči majhen vbod klopa, so seveda zastrašujoče in toliko bolj kličejo po previdnosti pred klopi, ki so (lahko) tudi smrtno nevarni, še posebno pa po pravočasni zaščiti, na katero vsako leto tudi pri nas opozarjajo strokovnjaki. Slovenija žal še vedno sodi med države z najvišjo obolevnostjo za KME, bolezni pa so izpostavljeni predvsem tisti, ki se veliko zadržujejo v naravi. Najbolj ogrožena je Gorenjska, visoka pojavnost bolezni pa je tudi na Koroškem ter v osrednjeslovenski in celjski zdravstveni regiji. V Sloveniji je razširjen klop iz vrste *Ixodes ricinus*. Vbod klopa je nevaren za človeka, saj lahko prenaša več bolezni, pri nas torej predvsem KME in lymsko boreliozo. Vsak klop seveda ni okužen, a vseeno se je treba pred njim zaščititi. Po podatkih Nacionalnega inštituta za javno zdravje (NIJZ) število prijavljenih primerov KME iz leta v leto niha, v povprečju pa je vsako leto prijavljenih približno 250 primerov bolezni. Skrb vzbujajoče je, pravijo strokovnjaki, da se kljub aktivnemu ozaveščanju o nevarnih posledicah bolezni za cepljenje, ki predstavlja najučinkovitejšo zaščito pred KME, še vedno odloči premalo ljudi. "Klopni meningoencefalitis lahko na zdravju pusti resne posledice za vse življenje. Bolezen zahteva tudi dolgotrajno zdravljenje in rehabilitacijo, ki je povezana z ogromnimi stroški," poudarja med drugim prof. dr. **Franc Strle**, predstojnik Klinike za infekcijske bolezni in vročinska stanja UKC Ljubljana, ko opozori, da je napačno mišljenje, da na okužene klope naletimo le v gozdu. "Ti so lahko tudi na domačem vrtu."

Delež cepljenih (pre)nizek

Delež cepljenih proti tej težki bolezni je namreč pri nas še vedno zelo nizek, čeprav se glede na obolevnost uvrščamo v sam vrh evropskih držav. Po podatkih NIJZ je najmanj en odmerek cepiva po raziskavi iz leta 2007 prejelo okrog dvanajst odstotkov prebivalcev, redno pa se po oceni za leto 2013, ki je narejena na podlagi podatkov poročil o izvajanju cepljenja, cepi 7,3 odstotka prebivalcev. "V Avstriji, ki ima podobno razširjenost povzročitelja bolezni, so v

preteklosti na primer z odmevno promocijo cepljenja zvišali delež cepljenih s 6 odstotkov v letu 1980 na več kot 80 odstotkov v zadnjih letih in posledično se je močno znižalo število zbolelih," je med drugim na pogovoru z novinarji v ljubljanskem UKC sporočila dr. **Mart Grgič Vitek**, dr. med., iz Nacionalnega inštituta za varovanje zdravja.

Okužbo z virusom KME lahko zanesljivo potrdijo le z mikrobiološkimi metodami, klinični znaki bolezni so namreč pogosto nezadostni za postavitev diagnoze. "Pomembno pa je vedeti, ali se je bolnik zadrževal na območju, kjer je KME endemičen, ali se spomni vboda klopa oziroma je užival nepasterizirano mleko in mlečne izdelke," pravi prof. dr. Tatjana Avšič Županc, ki opozarja na okužbo KME z uživanjem nepasteriziranega mleka. "V Sloveniji smo leta 2012 prvič dokazali izbruh okužbe z virusom klopnega meningoencefalitisa, ki je bila posledica zaužitja surovega kozjega mleka. Okuženi so bili štirje ljudje, pri treh so se klinični znaki akutne vročinske bolezni razvili že po dveh dneh zaužitja."

Previdnost v naravi je torej še kako potrebna. Klopi so namreč predvsem v gozdni podrasti, v grmovju vlažnih mešanih gozdov, v travi in celo na vrtu. Do nadmorske višine 600 metrov je klopov veliko, v višjih legah jih je manj. Klopi prezimijo v listju, v skorji drevesnih debel in površinskih zemeljskih plasteh. Brž ko se temperatura tal poveča, postanejo aktivni. Mila zima

in vlažna pomlad okrepita dejavnost klopov. Nevarnost okužbe s klopi traja včasih že od februarja pa vse do novembra. Vbodi klopa so pogosto neopaženi, ker vbod ne povzroči nikakršne bolečine, kajti slina klopa ima anestezijski učinek. Če je klop okužen z virusom klopnega meningoencefalitisa ali s povzročiteljem lymške boreliozе, med sesanjem krvi na človeka lahko prenese povzročitelja bolezni. Po vbodu okuženega klopa ne pride vedno do okužbe gostitelja, lahko pa okužba poteka tudi brez bolezenskih znamenj.

Obvezno le za nekatere

Cepljenje je najbolj učinkovit ukrep za zaščito pred KME, opozarjajo strokovnjaki, ob tem da cepljenje priporočajo vsem ljudem od enega leta starosti naprej, ki se gibljejo ali živijo v območju, kjer je klopni meningoencefalitist endemičen. Priporočljivo je, da se cepljenje s prvima dvema odmerkoma opravi v zimskih mesecih z enomesečnim razmikom, da se vzpostavi zaščita pred boleznijo še pred

aktivnostjo klopov. Tretji odmerek sledi čez 5 do 12 mesecev, nato pa so potrebni poživitveni odmerki: prvi čez tri leta, kasneje pa na pet let. Po 50. oziroma 60. letu starosti (glede na cepivo) pa so priporočljivi poživitveni odmerki na tri leta. Cepljenje pa je pri nas obvezno le za tiste, ki so okužbi izpostavljeni pri delu, to pa so gozdni delavci, lovci ...

Topli dnevi so kot nalašč za to, da jih preživimo v naravi. Naj vam jih ne pokvarijo klopi, ki so že postali aktivni.

Miša Vugrinec